

**MEHMET YILDIRIR, SONGÜL KADIOĞLU,
SEVGİ IŞIK, *TÜRKİYE KADASTROSUNUN
TARİHİ, KADASTRO TARİHİNİN
KAYNAKLARI*, ANKARA 2021, 284 s.**

Hatice ORUÇ*

Türkiye Kadastrounun Tarihi. Kadastro Taribinin Kaynakları başlıklı kitap Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü yayını olarak 2021 yılı Aralık ayında basılmıştır. Eser, söz konusu Kurum'da pek çok bilimsel faaliyetin düzenlenmesi ve yayının hazırlanmasında etkin rol alan Mehmet Yıldırım, Songül Kadioğlu ve Sevgi Işık tarafından kaleme alınmıştır. A4 ebadında 284 sayfadan oluşan Kitap, Giriş ve 3 Bölümden oluşmaktadır. Kullanılan arşiv belgeleri ve telif eserlerinin gösterildiği Kaynakça kısmı kitabın sonunda yer almaktadır.

Kadastronun Tanımı ve Tarihsel Gelişim Süreci başlığını taşıyan Giriş kısmında (s. 15-40) öncelikle kadastronun etimolojik kökeni ve tanımıyla ilgili görüşler değerlendirilip, kadastronun mülkiyet ile olan ilişkisi ortaya koyulmaktadır. Bu kısımda kadastronun dünyada ve bilhassa Avrupa'daki gelişim süreci detaylı olarak ele alınmaktadır. Hemen akabinde Osmanlı Devleti'nde mülkiyet telakkisi değerlendirilip, mülkiyet-kadastro ilişkisi konu edilmektedir. Osmanlı toprak sistemi için büyük önem arz eden tahrir defterleri yazılı/tavsifi kadastro çalışması olarak yorumlanıp bunlar hakkında değerlendirmelere girilmektedir. Giriş kısmında anlatımlar çeşitli plan, kroki, resim vs. görsel malzeme ile zenginleştirilmiştir.

Ülkemizdeki kadastro çalışmalarının tarihsel seyri Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti Dönemleri olarak iki ayrı bölümde değerlendirilmektedir.

* Prof. Dr. A. Ü. Dil ve Tarib-Coğrafya Fakültesi, Tarib Bölümü. horuc@ankara.edu.tr., ORCID:0000-0003-2185-1640

Makalenin Geliş Tarihi: 20.01.2022 Makalenin Kabul Tarihi: 26.01.2022

Osmanlı Devleti Dönemi: İlk Kadastro Çalışmaları başlıklı Birinci Bölüm'de (s.41-102) ilk olarak ölçüme dayalı kadastro uygulamalarının iptidai bir şekli olan mesaha çalışmalarının Osmanlı'daki örneklerine yer verilmektedir. Akabinde ise günümüzdekine benzer modern kadastro çalışmalarının ilk örnekleri ve gelişim süreci detaylı olarak ortaya konulmaktadır. Osmanlı Devleti'ndeki bu ilk kadastro çalışmalarına ait pek çok pafta, harita ve çizimin de gösterildiği eserde bu dönemde kullanılan aletler de görseller içerisinde verilmektedir. Arşiv belgeleri ve kaynak eserlere dayalı olarak hazırlanan kitapta kullanılan paftalar ve çizimler ise ilk defa gün yüzüne çıkmaktadır. Bu özelliğiyle de kitap özel bir önemi haiz olmaktadır. Kadastro modernleşmesi noktasında atılan önemli adımlardan ilk fen heyetinin oluşturulması, ilk meslek okulunun açılması ve ilk kanunun hazırlanması gibi konular ise ayrı başlıklar altında detaylı olarak işlenmekte, bu alanla ilgili tüm kaynaklar ortaya koyulmaktadır.

Kitabın İkinci Bölümü *Türkiye Cumhuriyeti Dönemi 1923'ten 2021'e* başlığı altında işlenmiştir (s. 103-199). Osmanlı Devleti zamanında pek çoğu bölgesel olan kadastro uygulamalarını kaynak niteliğindeki pafta örnekleriyle açıklayan eserde, Cumhuriyet Dönemi'ne geçildikten sonraki ilk uygulamalar ve teşkilatlanma çalışmaları da yine her biri belge niteliğindeki fotoğraf, çizim ve paftalarla ortaya çıkarılmaktadır. Eserin devam eden kısmında da yine çok sayıda fotoğraf, pafta görüntüleri ve gazete haberleriyle desteklenmiş olarak kadastroya dair çıkarılmış kanunlar ve diğer hukuki düzenlemeler yine arşiv belgeleriyle desteklenerek değerlendirilmektedir. Bölümün sonunda kadastro çalışmalarının güncel durumu ele alınmaktadır.

Üçüncü Bölüm olarak belirlenen son kısım aslında EKLER olarak tasarlanmıştır. Bölüm adı da bundan dolayı *Ekler- Kadastro Tarihinin Kaynakları ve Önemli Notlar* olarak belirlenmiştir (s.201-). Kadastro tarihsel gelişim süreci açısından büyük önemi haiz, Osmanlı Devleti'nde ilk Kadastro Kanunu'nun hazırlayıcısı, dolayısıyla Türkiye'de modern kadastro hukukunun kurucusu olan Mahmud Esad Efendi (1855/56-1918) ile İlk Kadastro Kanunu gibi bazı önemli konular kitabın anlatım akışını bozmamak adına kitabın sonunda bu bölüme eklenmiştir.

Mülkiyet kavramının ve hukukunun ülkemizdeki gelişimini net bir biçimde ortaya koyabilmek amacıyla kadastro tarihsel seyrini tespit etmek büyük önem taşımaktadır. Bu alanda genellikle parça parça ve birbiriyle tutarlı olmayan bilgilerin çeşitli eserlerde konu edildiği görülmektedir. Birçok eserde kadastro tarihinin ülkemizde ilk defa, tarihi yanlış

tespit edilerek, 1912 yılında çıkarıldığı belirtilen kadastro kanunu ile başladığı ve Cumhuriyet Dönemi'nde yaygınlaştığı ifade edilmektedir. Osmanlı Devleti zamanında gerçekleştirilmiş pek çok bölgesel ve küçük çaplı kadastro çalışmaları ise neredeyse hiç bilinmemektedir. Bu kitap, kadastrounun başlangıç tarihi hakkında literatürde genel kabul haline gelen yanlış tashih etmekte, Türkiye'de modern kadastro çalışmalarının 1850'li yıllardan itibaren uygulanmaya başladığının altını çizmektedir. 1913 yılındaki ilk kadastro kanunundan sonra çalışmalar hız kazanmıştır. Eser, konuyla ilgili önemli tarihi bilgileri tashih etmenin yanında, çok sayıda kroki, plan, harita, resim vs. görseli de ilk defa yayınlamakla önemli bir başvuru kaynağı niteliği kazanmaktadır. Ayrıca Türkiye kadastro tarihini bütünsel bir bakış açısından ele alan ilk monografi olduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır.

